

Archeologisch onderzoek Locatie Oude Zutphenseweg te Vorden, gemeente Bronckhorst

Bureauonderzoek

GRA-rapport 2025.28

Colofon		
Titel	Archeologisch onderzoek Locatie Oude Zutphenseweg te Vorden, gemeente Bronckhorst Bureauonderzoek	
Projectcode	P08757	
Versie	C1	
Datum	26-05-2025	
Auteur	[redacted] (Archeoloog MA) & [redacted] (senior KNA Archeoloog)	
Opdrachtgever	Civil Management bv [redacted]	
Uitvoerder		
	Greenhouse Advies bv [redacted]	
Telefoon	[redacted]	
Email	[redacted]@greenhouse-advies.nl	
Website	www.greenhouse-advies.nl	
Projectgegevens		
ISSN	2468-8258	
Zaak-ID	5796948001	
Bevoegd gezag	Gemeente Bronckhorst info@bronckhorst.nl	Adviseur archeologie bevoegde overheid: Omgevingsdienst regio Achterhoek [redacted]
Rapport beoordeeld door BG	nog niet	
Beheer en plaats documentatie (gedurende onderzoek)	Greenhouse Advies bv [redacted]	
Onderzoekslocatie		
Toponiem	Locatie Oude Zutphenseweg	
Plaats	Vorden	
Gemeente	Bronckhorst	
Kadastrale aanduiding	VDN02B2443 & VDN02B2444	
Centrumcoördinaten	X = 219.610 m / Y = 458.245 m	
Oppervlakte	Ca. 3 ha	
Controle	[redacted] (Senior KNA Archeoloog)	
Paraaf goedkeuring	[redacted]	

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding.....	4
1.2	Doelstelling en onderzoeksvragen	4
1.3	Werkwijze	5
2	Beschrijving plangebied	6
2.1	Situering plangebied.....	6
2.1.1	Kabels en Leidingen	7
2.2	Toekomstig gebruik	7
3	Landschap.....	8
3.1	Geologie en geomorfologie	8
3.2	Bodem	10
4	Archeologie en historie	11
4.1	Bekende archeologische gegevens	11
4.2	Cultuurhistorische en historisch-geografische elementen	15
4.3	Tweede Wereldoorlog	17
4.4	Gespecificeerde archeologische verwachting.....	17
5	Evaluatie en advies	19
5.1	Samenvatting en conclusie	19
5.2	Advies en procedure	19
	Literatuur en bronnen	20

Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht archeologische perioden

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In opdracht van Civil Management bv namens COA Nederland is door Greenhouse Advies bv voorliggend bureauonderzoek opgesteld voor het plangebied locatie Oude Zutphenseweg te Vorden. Aanleiding voor het onderzoek is de beoogde realisatie van een KSO (kleinschalige opvanglocatie voor asielzoekers). Bij de hiermee gepaard gaande bodemingrepen kunnen eventueel aanwezige archeologische waarden verstoord of vernietigd worden. Volgens het archeologiebeleid van de gemeente Bronckhorst dient hieraan voorafgaand een archeologisch onderzoek plaats te vinden ter bepaling van de archeologische waarde van het terrein of plangebied (zie § 4.1). Het plangebied is weergegeven op Afbeelding 1.1. Onderhavig bureauonderzoek heeft betrekking op dit gebied en de directe omgeving (= ruimere onderzoeksgebied).

Afbeelding 1.1: Luchtfoto van het plangebied te Vorden (bron: PDOK).

1.2 Doelstelling en onderzoeksvragen

Het doel van het bureauonderzoek is het verwerven van informatie, aan de hand van bestaande bronnen, over de bekende of verwachte archeologische resten, binnen een omschreven gebied, om daarmee tot een gespecificeerde archeologische verwachting te komen. Het resultaat is een standaardrapport met een gespecificeerde archeologische verwachting, op basis waarvan een beslissing genomen kan worden ten aanzien van (eventueel) vervolgonderzoek en de vorm daarvan.

Om deze doelstelling te kunnen realiseren, wordt antwoord gezocht op de volgende vragen. De vragen zullen gaande het onderzoek in meer of minder concrete mate aan bod komen.

- 1 Welke natuurlijke formatieprocessen hebben een rol gespeeld in het plangebied?
- 2 Welke culturele formatieprocessen hebben een rol gespeeld in het plangebied?
- 3 Wat is het historisch landgebruik van het plangebied geweest?
- 4 Welke gegevens met betrekking tot archeologische waarden zijn binnen het plangebied bekend?
- 5 Wat is de archeologische verwachting voor het plangebied?

1.3 Werkwijze

Het archeologisch bureauonderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 4.2¹. Er is informatie verzameld over het onderzoeksgebied en het specifieke plangebied met betrekking tot geologie, bodem, bodemverstoringen, archeologie en cultuurhistorie.

Voor de in dit rapport gebruikte archeologische tijdsaanduidingen wordt verwezen naar Bijlage 1. Alle kaarten in de rapportage zijn noordgericht tenzij anders aangegeven. Alle afbeeldingen zijn eigendom van Greenhouse Advies bv tenzij anders vermeld.

Het bureauonderzoek zal worden uitgevoerd conform het format archeologisch bureauonderzoek van de Omgevingsdienst Achterhoek².

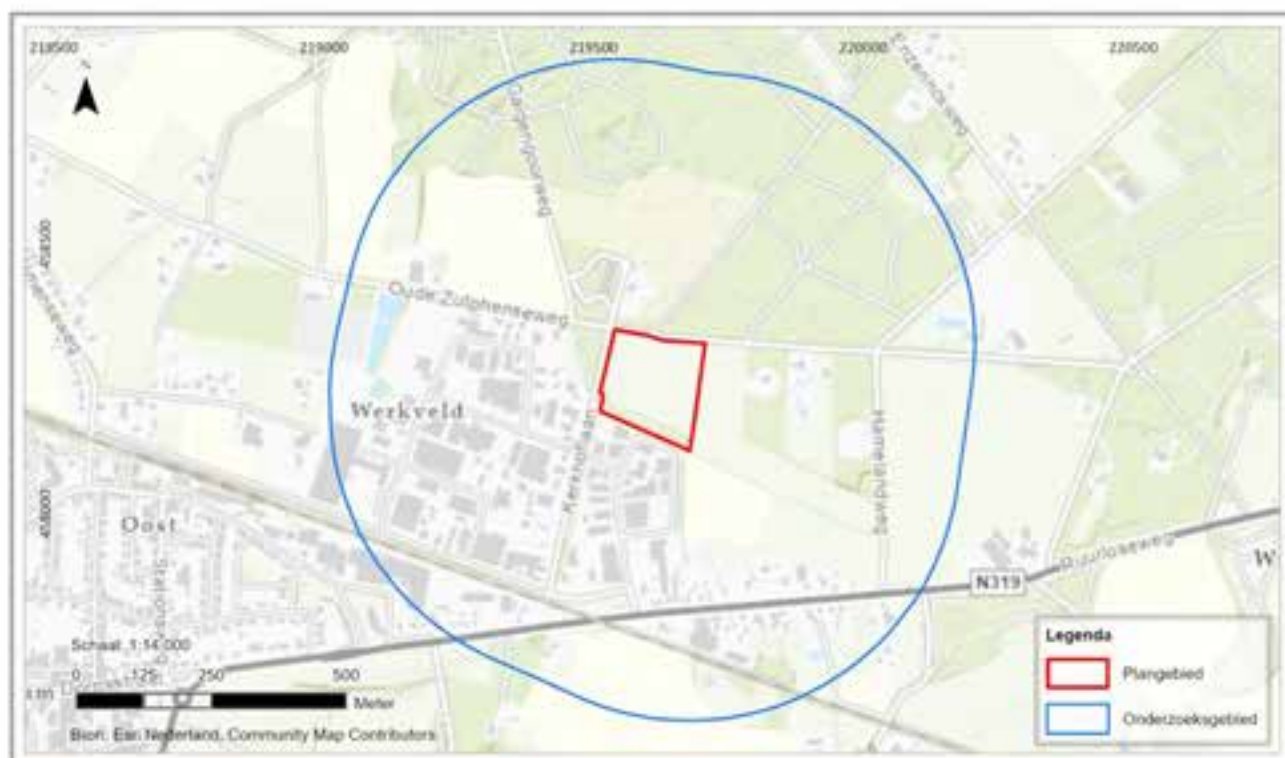
¹ SIKB 2022

² www.odachterhoek.nl

2 Beschrijving plangebied

2.1 Situering plangebied

Het plangebied is gelegen in het uiterst noordoosten van het dorp Vorden. Het gebied omvat ca. 3 hectare en bestaat momenteel uit grasland. Aan de noordzijde wordt het plangebied begrensd door de Oude Zutphenseweg en aan de zuidkant door een sloot. De westzijde wordt begrensd door de Kerkhoflaan en de oostzijde door een ander weiland. Het ruimere onderzoeksgebied betreft het plangebied met een zone van 500 meter hieromheen (zie Afbeelding 2.1).

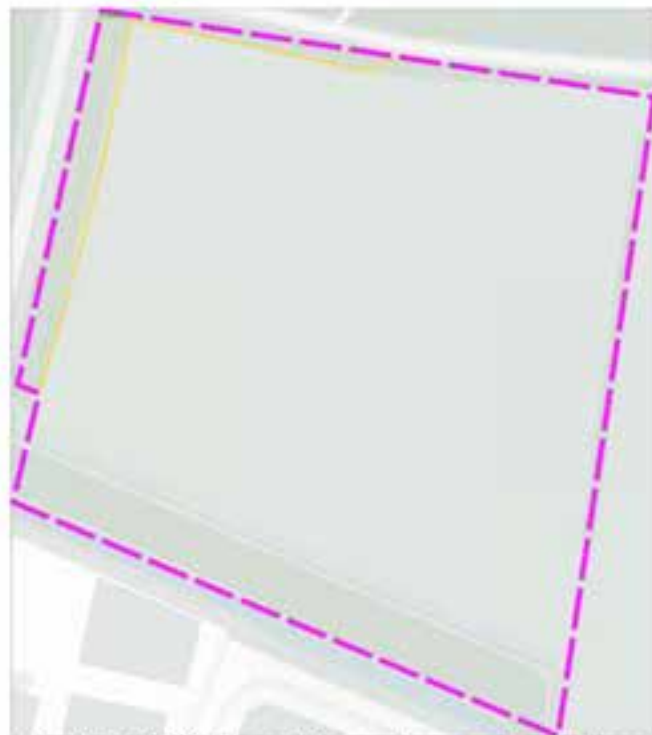
Afbeelding 2.1: Topografische kaart van het plan- en onderzoeksgebied te Vorden (bron: opentopo).

Afbeelding 2.2: Huidige situatie plangebied gezien richting het oosten (bron: Google Streetview).

2.1.1 Kabels en Leidingen

Binnen het plangebied bevinden zich conform de KLIC-melding d.d. 13-05-2025 kabels en leidingen van de volgende netbeheerders in de ondergrond (zie Afbeelding 2.3):

- DAT DELTA Fiber Netwerk B.V.
- GLD Liander N.V. Pac 2Ai68G2

Afbeelding 2.3: Kabels en leidingen in en rondom het plangebied (bron: mijn.kadaster.nl).

2.2 Toekomstig gebruik

Het gebied zal plaats gaan bieden aan een KSO (kleinschalige opvanglocatie) voor de opvang van asielzoekers. Hiervoor zullen 120 units gebouwd worden en recreatievoorzieningen aangelegd worden. De precieze inrichting en omvang van de ingrepen zijn vooralsnog onbekend. De geplande woonunits zullen worden aangelegd en gefundeerd op het stabiele 'gele' zand (C-horizont). Er wordt binnen dit onderzoek vanuit gegaan dat de hiermee gepaard gaande bodemingrepen de archeologisch kansrijke grondlagen kunnen gaan bereiken en verstoren.

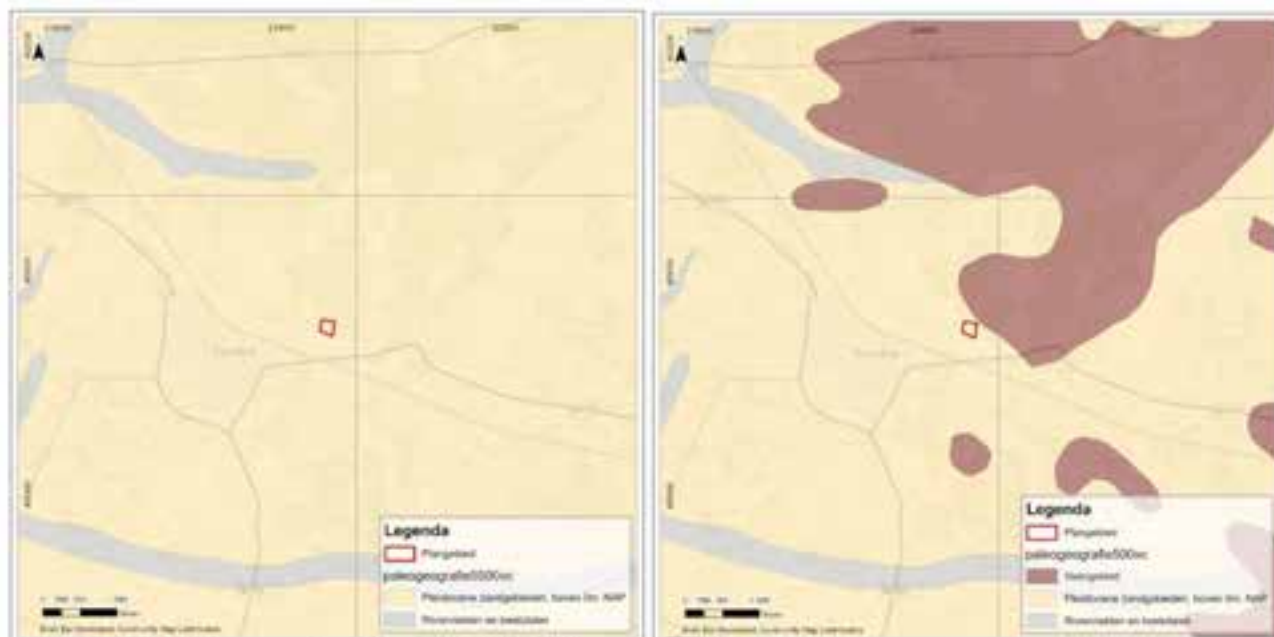
3 Landschap

Het landschap heeft in het verleden een sterke rol gespeeld in het nederzettingenpatroon en de mogelijkheden tot bepaalde activiteiten van de mens. Bij onderzoek naar de mogelijkheid van archeologische sporen in een bepaald gebied is het van belang om te achterhalen hoe het landschap er voorheen kan hebben uit gezien.

3.1 Geologie en geomorfologie

Het landschap waar het plangebied zich in bevindt is ontstaan in de laatste ijstijd (het Weichselien; 117.000 – 11.500 jaar geleden). In deze periode werd Nederland niet zoals in de voorlaatste ijstijd bedekt met landijs, maar bestond het voor een groot deel uit een pooltoendra. Over grote delen van het land werd door de wind een pakket zand afgezet (dekzand). Deze vormden duinen en zorgden voor een glooiing in het landschap. Dit dekzand wordt gerekend tot de Formatie van Bortel. De geomorfologische kaart³ geeft aan dat het plangebied op zo'n dekzandwelling gelegen is (afbeelding 3.2). Voor de periode Paleolithicum – Bronstijd heeft het plangebied op een hoge, droge plek in de nabijheid van water gelegen, wat het een aantrekkelijke plek maakte voor (tijdelijke) bewoning. Vanaf de IJzertijd ontstaan in dit gebied veenpakketten welke gerekend worden tot de Formatie van Nieuwkoop en bedekken het gebied ten noordoosten van het plangebied (zie afbeelding 3.1). Dit veen trekt pas weg na de grootschalige ontginningen vanaf de vroege Middeleeuwen. Na deze veenwinning ontwikkelde zich een natte heidevegetatie. In de 19e en 20e eeuw werden deze heidevelden ontgonnen ten behoeve van agrarisch gebruik.

In het BRO-loket is een boring te zien die enkele honderden meters ten oosten van het plangebied gelegen is. Deze boring ligt geomorfologisch en qua bodem in soortgelijke condities. In de boring is de eerste 0,3 m bouwvoor, daaronder bevindt zich een zandpakket tot 3 m diep welke gerekend wordt tot de formatie van Bortel. Hieronder bevinden zich afzettingen die worden toegeschreven aan de Formatie van Kreftenheye (oude Rijnafzettingen).

Afbeelding 3.1: Paleogeografische kaarten 5500 v.Chr. en 500 v.Chr.⁴

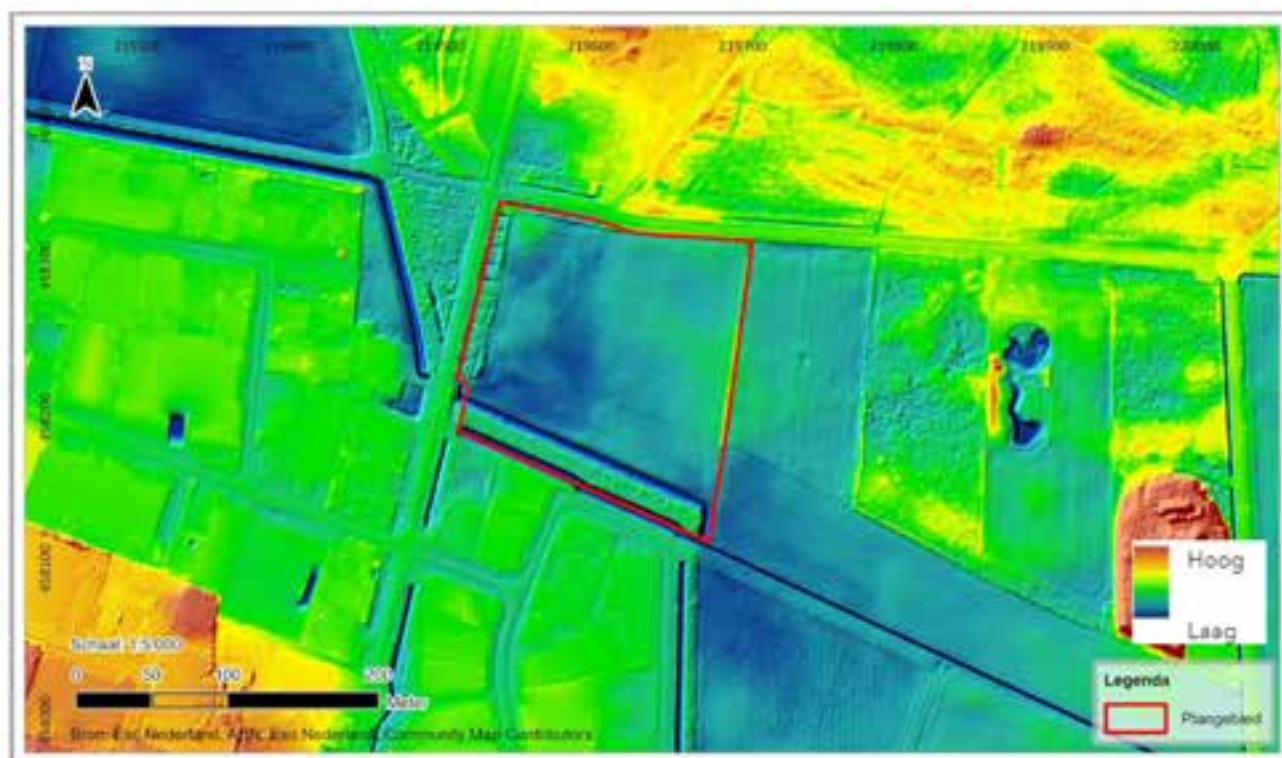
³ Gemeente Bronckhorst

⁴ Vos et al. 2018

Afbeelding 3.2: Uitsnede geomorfologische kaart gemeente Bronckhorst.

Het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) is een landsdekkend digitaal bestand in de vorm van een drie-dimensionaal grid met een hoge nauwkeurigheid, waarmee de maaiveldhoogte in kaart is gebracht.⁵ Op basis van het AHN4 (zie afbeelding 3.3) is te zien dat in het plangebied lager gelegen is dan de directe omgeving. De bebouwing aan de west- en zuidkant van het plangebied ligt hoger door ophoging van de bodem. Binnen het plangebied zijn lichte verhogingen te zien, met name in het noordwesten. De verlaging die te zien is in het midden van noord naar zuid is mogelijk het resultaat van een oude weg die hier gelegen heeft.

Afbeelding 3.3: Uitsnede AHN4 van het plangebied en omgeving (bron: AHN-viewer).

⁵ Door het combineren van de X-, Y- en Z-waarden (t.o.v. NAP) van elk punt is een digitaal model ontstaan dat de gemiddelde hoogte van het maaiveld weergeeft met een nauwkeurigheid van 50 bij 50 cm per gridcel in horizontale zin en een afwijking van maximaal 10 cm in verticale zin (+/- 5 cm standaardafwijking en +/- 5 cm systematische afwijking). Geraadpleegd via <http://www.ahn.nl>

3.2 Bodem

De bodem in het plangebied wordt op de Bodemkaart⁶ getypeerd als Veldpodzolgrond (zie afbeelding 3.4). Veldpodzolgronden worden veel aangetroffen in de jonge heideontginningen, gebieden die tot eind de 19e - begin 20e eeuw met heide waren bedekt. De veldpodzolgronden liggen in lagere delen in het landschap met relatief hoge grondwaterstanden. Veldpodzolgronden hebben een dunne bodemvorming. Indien het plangebied niet verploegd is, kan deze bodem een beschermende werking hebben gehad op eventuele archeologische resten in de onderliggende dekzandlagen.

Afbeelding 3.4: Uitsnede Bodemkaart (bron: Alterra 2014).

Grondwatertrap

Grondwatertrappen zijn een indicatie voor de diepte van de grondwaterstand en de seizoensfluctuatie daarvan. De diepte en fluctuatie van de grondwaterstand zijn van invloed op de conserveringscondities van eventuele archeologische resten. Het plangebied bevindt zich in een zone met grondwatertrap Vld (GHG 40-80 cm -mv, GLG 180 cm -mv).⁷ De conserveringscondities voor organische resten in de relatief droge gronden zijn vermoedelijk matig tot slecht. Anorganische resten kunnen wel goed bewaard gebleven zijn.

⁶ Alterra 2014

⁷ De grondwatertrappenindeling is gebaseerd op de gemiddeld hoogste (GHG) en de gemiddeld laagste grondwaterstand (GLG). Hiermee worden de winter- en zomergrondwaterstanden gekarakteriseerd in een jaar met een gemiddelde neerslag en verdamping. Geraadpleegd via <https://www.broloket.nl/ondergrondmodellen>

4 Archeologie en historie

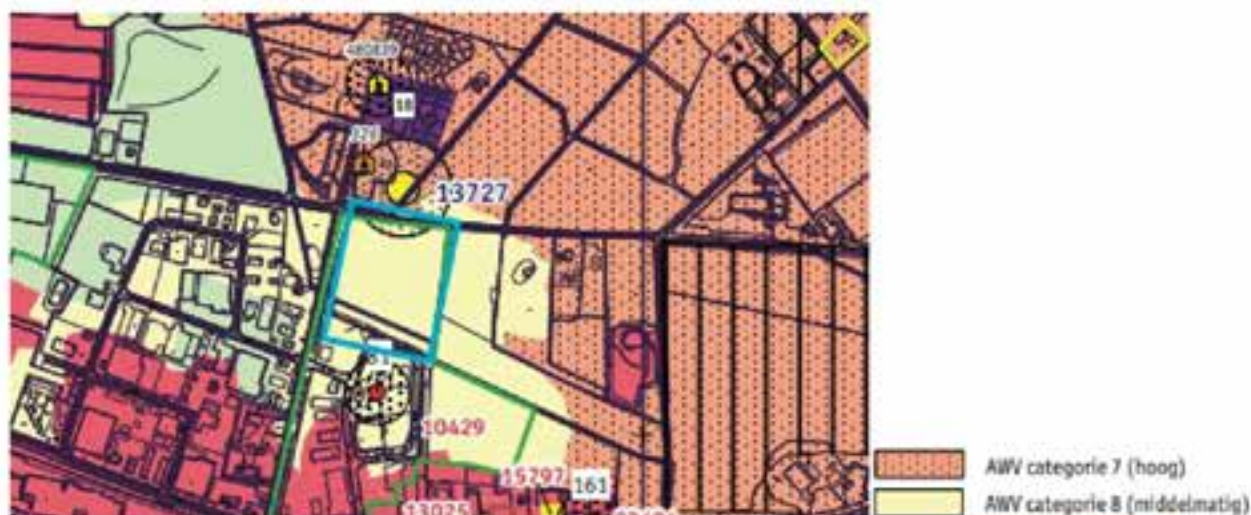
4.1 Bekende archeologische gegevens

Op basis van onder andere de ontstaansgeschiedenis van het landschap, de huidige bodemopbouw en bekende archeologische waarden kan voor gebieden een lage, middelhoge, hoge of zeer hoge archeologische verwachting worden bepaald, of, indien waarden zijn vastgesteld, een toekenning van een lage, hoge of zeer hoge archeologische waarde. Voor het onderzoeksgebied zijn landelijke en gemeentelijke kennis- en beleidskaarten geraadpleegd.

Gemeentelijk archeologiebeleid

Het plangebied ligt conform de gemeentelijke beleidskaart⁸ in een zone met een middelhoge verwachting, beleidscategorie AWW 8 (zie Afbeelding 4.1). In deze zone is archeologisch vooronderzoek verplicht bij ingrepen dieper dan 40 cm of met een oppervlakte groter dan 1.000 m².

Het plangebied kent conform het bestemmingsplan Landelijk gebied Bronckhorst (vastgesteld d.d. 17-05-2017)⁹ een dubbelbestemming of Waarde – Archeologie 2 (zie Afbeelding 4.2).

Afbeelding 4.1: Uitsnede archeologische beleidskaart gemeente Bronckhorst (bron: gemeente Bronckhorst).

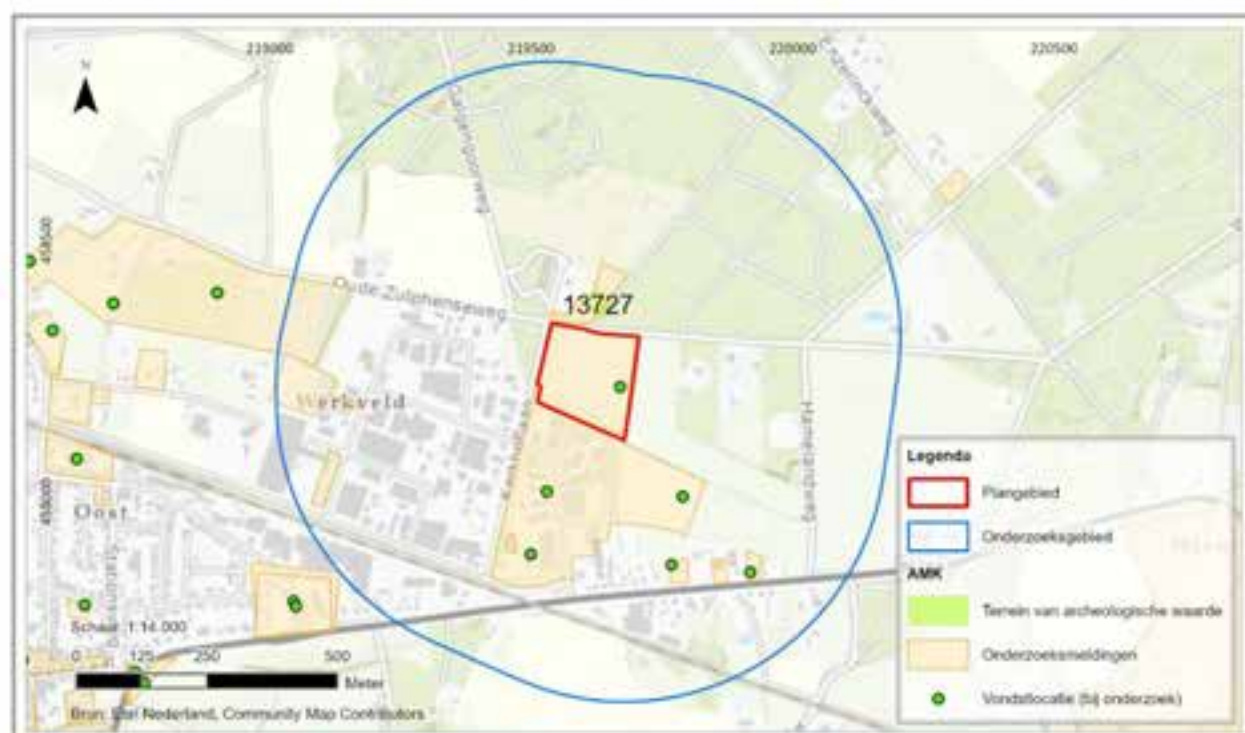
Afbeelding 4.2: Uitsnede bestemmingsplankaart (bron: ruimtelijkeplannen.nl).

⁸ van Straten & de Roode, 2008

⁹ Geraadpleegd via www.ruimtelijkeplannen.nl

Archeologische terreinen en vondstlocaties

Binnen het plan- en onderzoeksgebied is volgens het Archeologisch Informatiesysteem van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (Archis3) een terrein van monumentale archeologische waarde aanwezig (zie Afbeelding 4.3). Het betreft AMK-terrein 13727, welke 3 grafheuvels omvat met een onbekende datering.

Afbeelding 4.3: Monumenten, vondstlocaties en onderzoeksmeldingen (vervaardigd door Greenhouse Advies bv op basis van gegevens uit Archis3).

Er liggen één vondstlocatie binnen het plangebied zelf. In de directe omgeving van het plangebied, is sprake van vijf vondstlocaties. De vondstlocaties staan in onderstaande tabel opgesomd (**vet**=binnen plangebied) en worden vervolgens nader toegelicht. De meeste van deze vondstlocaties zijn afkomstig van archeologisch onderzoeken die daar zijn uitgevoerd (zie elders).

Vondstlocatie	Datering	Categorie	Complextype	Opmerkingen
2079898100	Late Middeleeuwen – Nieuwe Tijd Midden	Keramik, ijzer	Niet te bepalen	Aangetroffen tijdens booronderzoek. Steengoed, gedraaid aardewerk, handgevormd aardewerk, ijzerslak en hutteleem
2079898100	Late Middeleeuwen	Keramik	Niet te bepalen	Losse vondst tijdens een oppervlaktekartering op een akker. Gedraaid aardewerk.
2079898100	Onbekend	Keramik	Niet te bepalen	Losse vondst tijdens een oppervlaktekartering op een akker. Handgevormd aardewerk.
2079898100	Late Middeleeuwen	Keramik	Niet te bepalen	Aangetroffen in een perskuil op een historisch erf. Kogelpot en Elmpot scherven.
2068849100	Vroege Bronstijd – Nieuwe Tijd	Metaal	Akker/tuin	Aangetroffen tijdens booronderzoek. Metaalslak.
2162184100	Neolithicum – Late Middeleeuwen	Keramik	Niet te bepalen	Ondetermineerbaar aardewerk

Onderzoeksmeldingen

De volgende onderzoeksmeldingen bevinden zich in het plan- en onderzoeksgebied (**vet**=binnen plangebied):

zaak-ID jaar afstand onderzoeksmethode	Resultaat en advies
2027927100 1998 400m W Bureau- en Booronderzoek	Het plangebied bestaat in landschappelijk en bodemkundig opzicht uit twee delen. Het zuidelijke deel van het plangebied omvat een deel van een hooggelegen dekzandrug en is vrijwel geheel met een esdek (hoge zwarte enkeerdgrond) bedekt. Het noordelijke deel van het plangebied bestaat uit de randzone van een dekzandrug en een deel van een zwak glooiende dekzandvlakte. In bodemkundig opzicht is hier sprake van veldpodzolgronden. Een historische kaart uit het begin van de 20e eeuw laat zien dat de esdelen oorspronkelijk als akkerland in gebruik waren, de laagte daartussen en de hoger gelegen delen met de veldpodzolgronden als grasland. Het laagst gelegen deel van de veldpodzolgronden langs de Oude Zutphenseweg was

zaak-ID jaar afstand onderzoeksmethode	Resultaat en advies
	nog niet ontgonnen en bestond uit heide. Tegenwoordig is het gebied met veldpodzolgronden als akker in gebruik en de overige delen van het plangebied als grasland. Tijdens het booronderzoek zijn 75 karterende boringen gezet. Hiervan hebben 17 boringen archeologische vondsten opgeleverd, waarbij het uitsluitend om aardewerkscherven gaat. Het aardewerk bestaat uit handgevormd aardewerk uit de Prehistorie en/of Romeinse tijd en/of Late Middeleeuwen en gedraaid aardewerk uit de Late Middeleeuwen. Begeleiding aanbevolen.
2068849100 2005 250m ZO Bureau- en Booronderzoek	Ter hoogte van de onderzoekslocatie is een enkele grond aanwezig. Een groot deel van de boringen vertonen een intact bodemprofiel. Theoretisch zouden er (pre)historische bewoningsactiviteiten kunnen hebben plaatsgevonden. De relevante bodemlagen bevinden zich op in de onderste decimeter van de es en op de grens van de AC-C horizont. Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Geen vervolgonderzoek aanbevolen.
2079898100 1998 0m Z Bureau- en Booronderzoek	Het noordelijke deel van dit gebied omvat ons plangebied. Dit deel is alleen onderzocht door middel van een oppervlaktekartering. Hierbij werd een scherp aangetroffen uit de Late Middeleeuwen. Ondanks de gunstige landschappelijke ligging en bodemgesteldheid zijn onder het esdek in het zuiden van het plangebied niet of nauwelijks archeologische vondsten gedaan. Op grond hiervan worden in dit plangebied geen archeologische bewoningssporen verwacht. Er is echter wel een kans op het voorkomen van archeologische sporen of structuren zonder of met weinig archeologische vondsten (resp. bijv. esgreppels en veldschuren) die samenhangen met de ontginning en het agrarisch gebruik van dit deel van het plangebied. Een grondspoor aangetroffen een boring geeft hiervoor een aanwijzing. Daarnaast blijft er een kleine kans bestaan op het voorkomen van graven. Concrete aanwijzingen hiervoor zijn echter niet gevonden. Deels vervolgonderzoek aanbevolen in de vorm van een begeleiding ter hoogte van [REDACTED]
2105687100 2006 300m ZO Booronderzoek	Niet uitgevoerd doordat bouwput al aangelegd was. Vervolgstep was een noodopgraving, welke hieronder beschreven staat.
2108943100 2006 300m ZO Opgraving	Eerste vlak vernietigd door aanleg bouwput. In het tweede vlak werd een greppel aangetroffen uit de Vroege IJzertijd. Vondstmateriaal als handgevormd aardewerkgruis, houtskool en verbrand vuursteen werd waargenomen in de B-horizont. Twee scherven aangetroffen uit de Vroege IJzertijd. Aanbevelen om toekomstige projecten rondom deze locatie te laten onderzoeken door middel van proefsleuven door de zeer hoge kans op het aantreffen van resten uit de Vroege IJzertijd.
2162184100 2007 350m ZO Bureau- en Booronderzoek	Tijdens het veldonderzoek zijn in het plangebied onvoldoende aanwijzingen gevonden die kunnen duiden op de aanwezigheid van archeologische resten in situ. Naar verwachting zal er als gevolg van de geplande werkzaamheden dan ook geen verstoring van archeologische waarden optreden. Geen vervolgonderzoek aanbevolen.
2295957100 2010 0m N Bureau- en Booronderzoek	Op basis van het bureauonderzoek gold bij aanvang van het veldonderzoek voor het plangebied een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen (archeologische resten) uit de periode Laat-Paleolithicum t/m Late Middeleeuwen. Hierbij dient de kanttekening te worden geplaatst dat eventuele archeologische sporen mogelijk zijn aangetast door zandverstuiving. Voorts bevinden zich in het plangebied 3 mogelijke grafheuvels. Deze toekenning is gebaseerd op uiterlijke kenmerken. Veldonderzoek zal moeten uitwijzen of het daadwerkelijk om oudtijds opgeworpen (graf-) heuvels gaat. Uit het veldonderzoek blijkt evenwel dat in het plangebied geen zwaarwegende belangen spelen. In geen van de boringen zijn archeologische vondsten gedaan, terwijl de (vermeende) grafheuvels hun vorm te danken hebben aan recentelijk ingrijpen van de mens. Gezien de onderzoeksresultaten en de voorgenomen ingrepen in het plangebied is geconcludeerd dat bij de uitvoering hiervan naar alle waarschijnlijkheid geen archeologische waarden zullen worden verstoord. Geen vervolgonderzoek aanbevolen.
5100994100 2022 250m Z Bureau- en Booronderzoek	Op basis van het archeologisch bureauonderzoek heeft het plangebied een hoge verwachting op het voorkomen van archeologische resten uit de perioden (Laat-)Paleolithicum t/m Middeleeuwen. Deze verwachting is vooral gebaseerd op de veronderstelde ligging van het plangebied binnen een naar het noorden toe gerichte flank van de dekzandrug ligt, waarop een plaggendeek is aangebracht. Dekzandruggen nemen zowel landschappelijk als in archeologisch opzicht een hoge positie in, waar de kans op de aanwezigheid van archeologische resten relatief groot is. Voor de perioden IJzertijd-Romeinse tijd-Middeleeuwen is de algemene tendens dat de huisplaatsen steeds plaatsvaster werden en zich vaak verplaatsen naar de flanken van de dekzandruggen en mogelijk voor (langere) perioden naar de dekzandvlakten. Geraadpleegd historisch kaartmateriaal geeft aan dat het plangebied in ieder geval vanaf de tweede helft van de 18e eeuw (maar waarschijnlijk al eerder) tot op heden vrijwel geheel in agrarisch gebruik is geweest. Bouwwerkzaamheden hebben binnen het plangebied vanaf deze periode in ieder geval niet plaatsgevonden. De resultaten van het gecombineerd verkennend en karterend booronderzoek laten zien dat in het noordelijke en centrale deel van het plangebied over het algemeen geen diepgaande bodemverstoring ingrepen zijn uitgevoerd. In het zuidelijke deel van het plangebied hebben wel diepgaande recente vergravingen plaatsgevonden tot circa 125 cm -mv. Het vergraven plaggendeek bevat delen waarin veel zand is opgemengd en is er tevens sprake van een tussenliggende laag van sterk gevlekt, gevolgd door een scherpe overgang naar de C-horizont. Geen archeologische indicatoren aangetroffen. Geen vervolgonderzoek aanbevolen.
5628175100 2024 400m ZW Booronderzoek	Intacte eerdlaag en podzolbodem in 4 van de 5 boringen. In 1 boring aardewerk en ijzerlakken uit de 12e/13e eeuw. Vervolgonderzoek aanbevolen.
5579592100 2024 400m W Booronderzoek	Op basis van de bodemkaart werden in het noordwestelijke deel van het plangebied beekbedgronden verwacht en binnen het overgrote deel veldpodzolgronden. Volgens de geomorfologische kaart van de gemeente werden er binnen het westelijke deel van de zuidelijke helft van het plangebied enkele gronden verwacht. Binnen het plangebied zijn geen enkele gronden aangetroffen, wat zeer waarschijnlijk samenhangt

zaak-ID jaar afstand onderzoeksmethode	Resultaat en advies
	met de ontzanding van het plangebied, hier een beekbedgrond aanwezig was. Om de grond weer als landbouwgrond te kunnen gebruiken na de ontzanding heeft men deze opgehoogd met een opgebrachte bouwvoor dan wel met een verstoord pakket grond en opgebrachte bouwvoor, die al dan niet is afgedekt door een puinlaag.

PAN vondsten gemeente Bronckhorst

In de PAN (Portable Antiquities of the Netherlands) database voor bodemvondsten zijn 34 vondsten gemeld voor de gemeente Bronckhorst. Hieronder valt 1 vondst binnen de Bronstijd, 4 in de Romeinse Tijd, 17 in de Vroege tot Late Middeleeuwen en 12 in de Nieuwe Tijd. De vondsten bestaan met name uit munten en gespen. Er zijn geen vindplaatsen vermeld bij de vondsten, dus het is onduidelijk of er ook vondsten tussen zitten die afkomstig zijn uit de directe omgeving van het plangebied.

Eerder uitgevoerde onderzoeken en aangetroffen vondsten hebben relevante informatie opgeleverd die een bijdrage kan leveren aan de archeologische verwachting van het plangebied. De doorgaans hoge verwachting voor de periode Paleolithicum – Vroege Middeleeuwen is niet vaak bevestigd. Er werden wel losse vondsten uit deze periode aangetroffen maar veelal geen sporen of cultuurlagen. Hier moet bij vermeld worden dat er slechts één opgraving heeft plaatsgevonden in de directe omgeving en geen enkel proefsleuvenonderzoek. Middeleeuwse tot nieuwetijdse sporen en vondsten werden alleen aangetroffen ter hoogte van historische erven.

Het reeds uitgevoerde onderzoek binnen het plangebied is gedateerd (1998) en heeft de verouderde redenering dat de afwezigheid van archeologische vondsten en de afwezigheid van een plaggendeak tijdens een booronderzoek reden is tot het afschrijven van een plangebied. Hierdoor is het deel dat binnen het onderhavig plangebied valt slechts onderzocht met een oppervlaktekartering. Hier werd een Pingsdorfscherf aangetroffen die mogelijk door akkeractiviteiten of bemesting hier terecht is gekomen. Op basis van boringen die direct ten zuiden van dit gebied zijn gezet wordt verwacht dat het plangebied een bouwvoor heeft die direct gelegen is op lemig zand met roestvlekken. Het onderhavig plangebied is echter niet verder onderzocht door middel van bijvoorbeeld boringen.

4.2 Cultuurhistorische en historisch-geografische elementen

Vorden is een middeleeuws dorp dat ontstaan is aan een beek. De naam Vorden refereert naar een voorde; een ondiepe, doorwaadbare plek in een beek. De eerste vermelding van Vorden stamt uit de 13^e eeuw. Het plangebied maakte in de Middeleeuwen nog geen deel uit van het dorp Vorden. Volgens de ErfgoedAtlas¹⁰ lagen er al sinds 1575 wegen door het plangebied.

Op de oudste kaart waar het plangebied op waar te nemen is, liggen er nog steeds verbindingswegen door het plangebied (Hottingerkaart, zie afbeelding 4.4). Op deze kaart is ook te zien dat er ten zuiden van het plangebied de noord-zuid weg leidde naar kasteel Vorden en langs een kleine dorpskern of buurtschap liep. Dit omvat mogelijk het laat-middeleeuwse Erve Voskamp. Op het kadastraal minuutplan loopt er nog steeds een weg door het plangebied en leidt de noord-zuid weg richting het noorden naar een nieuw kerkhof (zie afbeelding 4.5). De rest van het plangebied bestaat uit een strook bos langs de weg en heideveld.

In de jaren '50 van de 20^e eeuw lijkt de heide ontgonnen en op de kaart van 1980 is te zien dat het plangebied inmiddels uit weiland bestaat en dat de laatste weg verdwenen is. Vanaf 1980 neemt ook de bebouwing in de directe omgeving toe, ten behoeve van nieuwe industrieterreinen (zie afbeelding 4.6). Hierbij is ook Erve Voskamp vernietigd.

Het plangebied lijkt in meer recente tijden niet bebouwd te zijn geweest. Er hebben tussen de 16^e eeuw en halverwege de 19^e eeuw meerdere wegen door het plangebied gelegen, mogelijk zijn hier nog resten van aanwezig. Er zijn geen aanwijzingen voor vroegere akkerbouw in het plangebied. De huidige akkerbouw heeft mogelijk tot in de archeologisch relevante lagen gereikt.

Afbeelding 4.4: Uitsnede Hottingerkaart ca. 1780.

¹⁰ ErfgoedAtlas RCE

Afbeelding 4.5: Uitsnede kadastrale minuutplan 1811-1832 (bron: Beeldbank RCE en HISGIS Gelderland).

Abbeelding 4.6: Uitsnede historische kaart 1900 - 2010 (bron:topotijdreis.nl).

4.3 Tweede Wereldoorlog

Volgens de Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME) ligt het plangebied op een afstand van circa 7 kilometer ten oosten van de IJsselstelling. De IJsselstelling was een strategische verdedigingslinie in Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog, gebouwd door de Duitsers om hun positie in het noorden van Nederland te beschermen tegen mogelijke aanvallen. In de directe omgeving van een linie kunnen in theorie archeologische resten worden verwacht in de vorm van opstellingen voor geschut, loopgraven, versperringen, barakken e.d. Er zijn echter geen aanwijzingen dat er archeologische resten uit de Tweede Wereldoorlog binnen het plangebied aanwezig zijn.

4.4 Gespecificeerde archeologische verwachting

Het uitgevoerde onderzoek heeft geresulteerd in de volgende gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied. Op basis van de landschappelijke gegevens en vondstlocaties en onderzoek in vergelijkbare geologische condities in de omgeving kan worden gesteld dat voor het plangebied een middelhoge tot hoge verwachting geldt voor de periode Paleolithicum - IJzertijd. Voor de periode Romeinse Tijd - Nieuwe Tijd geldt een lage verwachting door de landschappelijke ligging van het plangebied in deze periode.

Er kunnen archeologische resten verwacht worden in de vorm van verspreide (periodieke) bewoning en vormen van landgebruik. Archeologische resten kunnen bestaan uit nederzettingenresten en voor de betreffende periode kenmerkend vondstmateriaal, zoals aardewerk en vuursteen. Grondsporen zullen zich waarschijnlijk pas aftekenen in de goeddeels ongeroerde grondlagen zoals de C-horizont ('gele zand'). Er zijn geen aanwijzingen dat er archeologische resten uit de Tweede Wereldoorlog kunnen worden aangetroffen.

Eventuele archeologische resten bevinden zich op een verwachte diepte van 0,3 m beneden maaiveld, in de top van de oorspronkelijke en grotendeels ongeroerde onderliggende zandafzettingen. Gezien de hydrologische condities in het plangebied is de verwachting dat de conservering van organische archeologische resten matig is. Anorganische resten kunnen wel goed bewaard gebleven zijn.

Typering	Omschrijving
Datering:	Paleolithicum – Nieuwe Tijd
Archeologische verwachting	Paleolithicum – IJzertijd Romeinse Tijd – Nieuwe Tijd Middelhoog tot hoog Laag
Landschappelijke en/of geologische context:	Veldpodzolgronden op een dekzandlaagte
Complexiteit(n):	Van tijdelijke activiteitszones, jachtkampen tot permanente kleine tot middelgrote nederzettingsterreinen

Typering	Omschrijving
Soort vindplaats:	Vindplaats met grondsporen en/of een vondststrooiing
Uiterlijke kenmerken:	Sporenniveau in de top van het dekzand al dan niet met archeologische indicatoren
Omvang:	Onbekend; van klein jachtkamp van enkele m ² tot middelgroot nederzettingsterrein van enkele honderden m ²
Locatie:	Het gehele plangebied, maar met name de hoger gelegen delen (indien niet nadien verstoord)
Verwachte diepteligging:	Het leesbare sporenniveau zal zich aftekenen, in de top van het 'gele' dekzand op een diepte van ca. 30 cm -mv.
Conservering:	Indien de bodemopbouw niet verstoord is door agrarische activiteiten, kunnen anorganische resten en de grondsporen goed geconserveerd zijn. Organische resten zullen vermoedelijk niet goed bewaard zijn gebleven.
Wordt het archeologische relevante niveau bedreigd door de voorgenomen werkzaamheden:	Naar verwachting wel, indien aanwezig. Aan de hand van de resultaten van een verkennend booronderzoek kan dit wellicht beter worden geduid.

5 Evaluatie en advies

5.1 Samenvatting en conclusie

In opdracht van Civil Management Arnhem bv namens COA Nederland is door Greenhouse Advies bv een bureauonderzoek opgesteld voor het plangebied locatie Oude Zutphenseweg te Vorden. Aanleiding voor het onderzoek is de voorgenomen realisatie van een opvanglocatie voor asielzoekers. Bij de hiermee gepaard gaande bodemingrepen kunnen eventueel aanwezige archeologische waarden verstoord of vernietigd worden.

Het plangebied en directe omgeving bestaan uit dekzandwelvingen en dekzandlaagtes. De bodem betreft veldpodzolgronden. Het plangebied is zandgebied geweest aangrenzend aan een veengebied. Door de hoge grondwaterstand werd het plangebied een heideveld welke in de 20^e eeuw ontgonnen werd om als weide te gebruiken.

Op basis van het bureauonderzoek kan worden gesteld dat voor het plangebied een middelhoge tot hoge verwachting geldt voor de periode Paleolithicum - IJzertijd. Voor de periode Romeinse Tijd – Nieuwe Tijd is de verwachting laag. Er kunnen archeologische resten verwacht worden in de vorm van verspreide begraving en (periodieke) bewoning. Archeologische resten kunnen bestaan uit nederzittingsresten en voor de betreffende periode kenmerkend vondstmateriaal, zoals aardewerk en vuursteen. Resten uit de Tweede Wereldoorlog worden niet verwacht, maar kunnen niet worden uitgesloten.

Het is voornamelijk onbekend of bijvoorbeeld landbouwactiviteiten de bodem tot in de archeologische kansrijke lagen verstoord heeft of dat er nog sprake is van een goeddeels oorspronkelijke bodemopbouw en daarmee archeologisch kansrijke sporenniveaus. Naar verwachting kan een verkennend booronderzoek (IVO-O) hierop ten dele antwoord geven.

5.2 Advies en procedure

Op basis van de voorgaande resultaten geldt een middelhoge tot hoge archeologische verwachting voor de periode Paleolithicum - IJzertijd voor het plangebied. Er wordt geadviseerd om een verkennend booronderzoek uit te voeren om de intactheid van de bodem(-opbouw) in kaart te brengen en daarmee de archeologische gespecificeerde verwachting te toetsen en nader aan te vullen. Eerder onderzoek direct ten zuiden van het plangebied heeft een inschatting gemaakt van de bodemopbouw, maar deze is (of lijkt) nooit bevestigd middels een archeologische veldtoets. Een booronderzoek zal onzes inziens uitkomst kunnen bieden in het vaststellen van de archeologische verwachting en kunnen dienen om een beter gefundeerd advies en daaropvolgend besluit te kunnen nemen.

Procedure

Dit concept bureauonderzoek en bovenstaand advies dienen ter beoordeling voorgelegd te worden aan de bevoegde overheid; de gemeente Bronckhorst. Deze beslist immers over de aard en invulling van eventuele vervolgstappen. In afwachting van dat selectiebesluit mag men nog niet starten met bodemversturende activiteiten.

Literatuur en bronnen

Literatuur

Centraal College van Deskundigen, 2022. *BRL SIKB 4000 Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.2*. SIKB, Gouda.

Stiboka, 2014. *Toelichting op de Bodemkaart van Nederland 1:50.000*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Straten, K.C.J. van, & Roode, F., de, 2008: *Archeologische waarden en verwachtingen in de gemeente Bronckhorst. RAAP-rapport 1748*.

Vos, P., Meulen, M. van der, Weerts, H. en Bazelmans, J., 2018. *Atlas van Nederland in het Holoceen. Landschap en bewoning vanaf de laatste ijstijd tot nu*. Amsterdam (Prometheus).

Databases/kaartmateriaal

Alterra, 2014. *BRO Bodemkaart van Nederland 1:50.000 (Atom)*. Wageningen Environmental Research (Alterra), Wageningen.

Alterra, 2017. *BRO Geomorfologische kaart 1:50.000 (Atom)*. Wageningen Environmental Research (Alterra), Wageningen.

- Archeologische Kennis- en beleidsadvieskaart gemeente Bronckhorst
- Archis3 (AMK, onderzoeksmeldingen en vondstlocaties)
- Kadaster – KLIC

Websites

www.archeologieopdekaart.nl
www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl
www.bodemdata.nl
www.broloket.nl
www.geldersarchief.nl
www.hisgis.nl
www.vordensverleden.nl
www.ruimtelijkeplannen.nl
www.topotijdreis.nl
www.geoportaal.gelderland.nl
www.odachterhoek.nl

Bijlage 1: Overzicht archeologische perioden

(deel-/sub)Periode	Afkorting	Alternatieve naam	Begin	Eind
Nieuwe Tijd				
Nieuwe Tijd C	NTC	Late Nieuwe Tijd	1850 n.Chr.	heden
Nieuwe Tijd B	NTB	Midden-Nieuwe Tijd	1650 n.Chr.	1850 n.Chr.
Nieuwe Tijd A	NTA	Vroege Nieuwe Tijd	1500 n.Chr.	1650 n.Chr.
Middeleeuwen				
Late Middeleeuwen B	LMEB	Late Middeleeuwen	1250 n.Chr.	1500 n.Chr.
Late Middeleeuwen A	LMEA	Voile Middeleeuwen	1050 n.Chr.	1250 n.Chr.
Vroege Middeleeuwen D	VMED	Ottonse Tijd	900 n.Chr.	1050 n.Chr.
Vroege Middeleeuwen C	VMEC	Karolingische Tijd	725 n.Chr.	900 n.Chr.
Vroege Middeleeuwen B	VMEB	Merovingische Tijd	525 n.Chr.	725 n.Chr.
Vroege Middeleeuwen A	VMEA	Merovingische Tijd	450 n.Chr.	525 n.Chr.
Romeinse Tijd				
Laat-Romeinse Tijd B	ROMLB		350 n.Chr.	450 n.Chr.
Laat-Romeinse Tijd A	ROMLA		270 n.Chr.	350 n.Chr.
Midden-Romeinse Tijd B	ROMMB		150 n.Chr.	270 n.Chr.
Midden-Romeinse Tijd A	ROMMA		70 n.Chr.	150 n.Chr.
Vroeg-Romeinse Tijd B	ROMVB		25 n.Chr.	70 n.Chr.
Vroeg-Romeinse Tijd A	ROMVA		12 v.Chr.	25 n.Chr.
IJzertijd				
Late IJzertijd	IJZL		250 v.Chr.	12 v.Chr.
Midden-IJzertijd	IJZM		500 v.Chr.	250 v.Chr.
Vroege IJzertijd	IJZV		800 v.Chr.	500 v.Chr.
Bronstijd				
Late Bronstijd	BRONSL		1100 v.Chr.	800 v.Chr.
Midden-Bronstijd B	BRONSMB		1500 v.Chr.	1100 v.Chr.
Midden-Bronstijd A	BRONSMA		1800 v.Chr.	1500 v.Chr.
Vroege Bronstijd	BRONSV		2000 v.Chr.	1800 v.Chr.
Neolithicum				
Laat-Neolithicum B	NEOLB		2450 v.Chr.	2000 v.Chr.
Laat-Neolithicum A	NEOLA		2850 v.Chr.	2450 v.Chr.
Midden-Neolithicum B	NEOMB		3400 v.Chr.	2850 v.Chr.
Midden-Neolithicum A	NEOMA		4200 v.Chr.	3400 v.Chr.
Vroeg-Neolithicum B	NEOVb		4900 v.Chr.	4200 v.Chr.
Vroeg-Neolithicum A	NEOVA		5300 v.Chr.	4900 v.Chr.
Mesolithicum				
Laat-Mesolithicum	MESOL		6450 v.Chr.	4900 v.Chr.
Midden-Mesolithicum	MESOM		7100 v.Chr.	6450 v.Chr.
Vroeg-Mesolithicum	MESOV		8800 v.Chr.	7100 v.Chr.
Paleolithicum				
Laat-Paleolithicum B	PALEOLB		18.000 BP	8.800 v.Chr.
Laat-Paleolithicum A	PALEOLA		35.000 BP	18.000 BP
Midden-Paleolithicum	PALEOM		300.000 BP	35.000 BP
Vroeg-Paleolithicum	PALEOV		-	300.000 BP